

متن پرسش

عرض سلام و احترام پرسشی پیرامون «ذکر یونسیه» و نسبت میان «رنج وجودی» و «اقرار به ظلم» برایم مطرح شده ممنون می‌شوم اگر دیدگاهتان را در این باب بفرمایید: ۱. ماهیت ایمان به «تنزه الهی»: آیا این باور که «خداوند منزّه از ظلم است» (سبحان الله) یک اصل موضوعه و پیشینی است که ایمان‌مان را با آن آغاز می‌کنیم؟ یا حقیقتی است که تنها در کورانِ رنج و تجربه‌ی زیسته‌ی بشر به دست می‌آید؟ آیا حضرت یونس (ع) در آن لحظات بحرانی، به حقیقتی «نو» رسید یا حقیقتی کهن را به «جان» چشید؟ ۲. مسئله «رنج تحمیلی/غیر انتخابی» و اقرار به «إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ»: در مواردی که انسان «قربانی» ظلم دیگران یا حوادث بی‌رحمانه‌ی جهان است (مثل کودکی در خانواده‌ای آسیب‌دیده یا فقدان عزیزان)، اقرار به «من از ستمکاران بودم» چگونه تفسیر می‌شود؟ آیا اینجا باید به معنای «پذیرش گناه فردی در ایجاد آن رنج» باشد؟ اگر نه، چطور می‌توان میان «تنزه خدا» و «واقعیت رنج ناعادلانه» جمع کرد، بدون اینکه بار سنگین تقصیر را بر دوش فرد آسیب‌دیده گذاشت؟ مرز میان «مسئولیت وجودی» و «تقصیر اخلاقی» در این دعا کجاست؟ سپاس از وقت و راهنمایی شما.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: عنایت داشته باشید که عزیز دل ما حضرت یونس «علیه السلام» وقتی بالاخره با آن صحنه‌ای که در شکم آن ماهی به خود آمدند و ذکر مبارک «لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ» به میان آوردند؛ بدین معناست که با نظر به یگانگی حضرت محبوب با گفتن «سُبْحَانَكَ» نظر به جلال حضرت حق انداختند که متأسفانه بعضی از مترجمین آن را به «منزه بودن از ظلم» معنی کرده‌اند. در حالی که جان مبارک حضرت یونس «علیه السلام» در آن اوج معنویت، از یک طرف نظر به جلال خداوند کردند که بسی بلندمرتبه از آن است که خودشان تصمیم بگیرند آن طور که بدون اذن الهی قوم گنهکار را رها کردند و از طرف دیگر عرضه می‌دارند: «إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ» بدین معنا که در مقابل جلال ربّانی من از ظالمین خواهم بود که حدّ جلال پروردگاریت را رعایت نکرده‌ام و خوشا به حال حضرت یونس «علیه السلام» که پروردگارش از او خبر می‌دهد که فرمود: «فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنَجِّي الْمُؤْمِنِينَ» و این گونه تقاضای عبور از غضب الهی را از او پذیرفتیم و این، حکایت هر آن کسی است که در إزای غفلت از فرمان الهی متوجه غفلت خود بگردد و عزیزانی که این کلام حضرت یونس «علیه السلام» را به عنوان «ذکر یونسیه» پیشنهاد می‌کنند که چه

پیشنهاد خوبی است؛ می‌خواهند تا انسان با نظر به وعده الهی که فرمود: «وَنَجِّيَنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنَجِّي الْمُؤْمِنِينَ» با ادامه آن ذکر امیدوارِ نجات خود از مشکلاتی باشند که به جهت غفلت‌ها و ضعف‌ها برای‌شان پیش آمده. البته ادامه این بحث را می‌توانید در عرایضی که در شرح سوره یونس در سایت هست، دنبال فرمایید. بنابراین مباحثی مانند آن که بخواهیم طوری سبحان اللهی خدا را معنا کنیم که به معنای منزّه بودن خداوند از هر عیب و نقص است؛ واژه را تقلیل داده‌ایم. موفق باشید